

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Första Kammaren. N:o 10.

Lördagen den 2 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Justerades protokollet för den 23 nästlidne februari.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 33, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens sjunde hufvudtitel;

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till allmänna barnhusiurättningen af oinskränkt egande- och dispositionsrätt till tomten n:o 17 kvarteret Barnhuset samt uppförande af nytt cellfängelse för Stockholms län m. m.;

n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af förra länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Fintorp n:o 1 i Göteborgs och Bohus län;

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om disposition af indragna militiebostället $\frac{1}{8}$ mantal Sjöleden n:o 1 och $\frac{1}{8}$ mantal Lökshus n:o 1 i Kristianstads län;

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för apotekaren F. Lillja att tillbyta sig ett område af länsmansbostället Vara Stommen n:o 9 i Vara socken och Skaraborgs län;

n:o 38, i anledning af väckt motion angående godtgörelse till länsmannen C. G. Svenonius för mistad åklagareandel i förbrutet gods;

n:o 39; i anledning af väckta motioner angående mantalspenningarnes afskaffande; samt

n:o 40, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å förändringar år 1894 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda betänkande n:o 1.

*Ifrågasatta be-
stämmelser i
syfte att be-
skatta gård-
farihandeln
m. m.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 26 och 27 nästlidne februar bordlagda utlåtande n:o 13, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Herr Larsson, Liss Olof: Af betänkandet synes, att jag har för min del velat bifalla den senare delen af motionärens förslag.

Inom utskottet har jag om den åsigten icke stått ensam, såsom det vill synas af utskottets betänkande, ty vid voteringen om det förslag jag omfattat var det åtskilliga, som röstade för detsamma, ehuru de icke ansågo frågan vara af den vigt, att de anförde sin reservation till betänkandet.

Utskottet säger, att gårdfarihandeln i viss mån står nära s. k. realisation. Ja, den står så nära realisation, att om de söka denna rättighet efter 10 § 1 mom. näringsfrihetsförordningen, som handlar om realisation, så få de betala för en sådan rättighet, men om de söka den efter ett senare moment, få de samma rättighet men slippa att betala något till kommunen. Numera tror jag icke vi behöfva denna gårdfarihandel med den utveckling landthandeln tagit öfver allt i landet. Tvärtom har den för somliga delar af landet börjat blifva en landsplåga, åtminstone har den blifvit det för den ort, som jag närmast känner till. Det är så, att när handlande eller fabrikanter i städerna eller på landet från andra trakter fått ett förlegadt eller kasseradt lager af mer eller mindre odugliga varor, skicka de ut en sådan der karl, som fått rättighet att med sina varor fara omkring, och denne reser omkring i de olika socknarna och bjuder ut sina mer eller mindre odugliga varor till något billigare pris än hvad en ordentlig landthandlare kan begära för sina varor, som äro goda. De resa så från ort till ort, från by till by. Gårdfarihandeln inskränkte sig förut till sådana handlande, som buro sitt lager på ryggen, men så är icke numera fallet. De köra omkring med stora åkdon, som nästan se ut som stora handelsbodas, och jag vet exempel på, att det kan vara ända till sex, sju sådana stora magasin samtidigt i en by, under det att det kan finnas sådana äfven i andra byar, ehuru de icke sammanträffa alla på en gång. Så är åtminstone förhållandet i min ort. Det är till stor skada, såvidt jag förstår, detta kringströfvande med en så kallad gårdfarihandel.

De små gårdfarihandlarne drabbas icke alls af den del af 10:de paragrafen, som jag anser borde vara tillämplig i förevarande fall, ty dessa små gårdfarihandlare, som sälja inhemska husslöjdsalster eller lifsförnödenheter i allmänhet, äro icke underkastade någon som helst anmälan i det fallet och behöfva således icke under några förhållanden betala något för sin handelsrörelse. Och icke heller kommer det att drabba dessa lösdrifvare, som egentligen icke äro något annat än tiggare, hvilka bära sitt lager i fickan — en tvålbit eller något annat — och som de så ofta taga upp och visa, att det nästan är utnött. Till och med tvålen är sådan, att man kan blifva smutsig blott af att se på den, ännu mer af att begagna den. Dessa kommer man icke vidare åt, men dem som köra omkring med stora lass synes mig, att man borde komma åt. Jag tror för min del icke på, att landthandeln öfver hufvud är någon så stor välsignelse för landet, men det har dock det med sig, att dessa bofasta handlande få betala till både staten och kommunen. Men genom dessa, som nu ströfva omkring på landet och sälja sina varor vanligen för kontant — ty man vet ju icke, när de komma igen, och dessutom töras de icke lemna af sina dåliga eller odugliga varor på kredit, då köparen kunnat hinna erfara, huru bedragen han blifvit och förty mindre benägen att betala — inskränkes handeln för de bofaste landthandlarne till den grad, att både kronan och kommunen ej af dem få ut någon skatt eller åtminstone få mycket mindre än eljest, och deri ligger just det betänkliga i saken. Det finnes i den trakt, der jag bor, landthandlande, som varit högst betydligt taxerade, men hvilkas taxering måst betydligt nedsättas, därför att de kring-skäras af dessa kringresande gårdfarihandlande. Man säger väl, att dessa skola beskattas i den kommun, der de äro mantalsskrifna. Det kunna de visserligen blifva, men när de komma långväga ifrån, torde det vara ovisst, om man i deras hemorter känner till, på hvilka färder de äro ute, och i hvarje fall får den kommun, der de drifva sin handel och taga sin bästa inkomst ingenting. Om således kommunen skulle få samma afgift som för realisation eller ett mindre belopp, vore det åtminstone så, att kommunen kunde få någon ringa ersättning för de förluster, kommunen nu lider genom minskad beskattning från de bofaste landthandlarne. Detta har varit skälet till min reservation och hvarför jag icke afstyrkt motionen i sin helhet. Jag är icke så förmäten, att jag tror, att jag kan få något annat slut i kammaren än det, hvartill utskottet kommit, och jag har endast begärt ordet för att tillkännagifva några af de skäl, som varit för mig bestämmande, då jag afgaf min reservation.

Något yrkande skall jag icke tillåta mig göra.

Herr Almgren, Oscar: Jag ber att få yttra några ord med anledning af den uppfattning af »gårdfarihandel», som uttalades af den siste ärade talaren. Jag tror, att man härvidlag måste noga skilja mellan gårdfarihandel och realisation. Realisation är just

*Ifrågasatta be-
stämmelser i
syfte ett be-
skatta gård-
farihandeln
m. m.*

(Forts.)

*Ifrågasatta be-
stämmelser i
syfte att be-
skatta gård-
farihandeln
m. m.*

(Forts.)

hvad den ärade talaren antydde såsom gällande för gårdfarihandel, då han sade, att den sysselsatte sig hufvudsakligen med försäljning af slumpvaror och dylikt. Denna realisation försiggår nästan uteslutande i städerna och på vissa bestämda tider, då deremot gårdfarihandeln till en ganska väsentlig del utgör en icke förkastlig mellanhand mellan fabrikanten af svenska industrialster och allmogon på landet särskildt i de trakter, som icke äro försedda med kommunikationer i mera vidsträckt grad. Jag tror, att det är aldeles olämpligt att använda de bestämmelser, som gälla för realisation, på gårdfarihandel, ty först och främst är det för en resehandlande nästan omöjligt att på förhand uppgifva, hvilka kommuner han ämnar besöka och huru länge han ämnar uppehålla sig i hvarje kommun.

Vidare föreskrifves i det åberopade momentet, att det, innan realisation får börja, skall aflemnas specificerad uppgift på varulagret. Detta kan vara mycket lämpligt i afseende på en realisationsaffär, men med afseende på gårdfarihandel har det ingen betydelse, ty det varulager, som från början medföres, är i regeln ej stort, utan kompletteras under vägen undan för undan. Requisitioner göras under resans lopp hos fabrikanter och köpmän för lagrets kompletterande, och en sådan bestämmelse som den för realisation gällande vore således icke af någon betydelse såsom kontroll å gårdfarihandel.

Slutligen skulle man, om man tillämpade 3:dje momentet om viss afgifts bestämmande, som enligt den nuvarande förordningen är föreskrifven och utgör minst 25 kronor, gifva ett dödande slag åt gårdfarihandeln, hvilken, såsom jag nyss framhöll, ännu, åtminstone i vissa trakter af vårt land, är rent af ett behof för befolkningen. Jag tror således, att det är för tidigt att nu skrida till en sådan inskränkning.²³

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 26 och 27 sistlidne februari bordlagda utlåtande n:o 14, i anledning af väckt motion angående ändring af 27 kap. 10 § byggningsbalken, biföll kammaren utskottets i detta utlåtande gjorda hemställan.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 26 och 27 nästlidne februar bordlagda utlåtande n:o 15, i anledning af väckt motion om tillägg till 7 kap. 3^a § strafflagen.

Herr Fehrman: Jag skall icke vara mångordig, så mycket mindre som jag icke har något särskildt yrkande för min del att i saken framställa. Men om jag också kan vara enig med utskottet i det slut, hvartill utskottet kommit, så kan jag omöjligen finna mig tillfredsstäld af motiveringen. Jag ser dervid bort från hvad utskottet till slut yttrar beträffande »särskildt handeln med tobaksvaror» och fäster mig vid hvad utskottet säger förut, då utskottet yttrar: »utskottet håller före, att nu gällande bestämmelser om sabbatsbrott visat sig tillräckligt värna om sabbatsfriden.» Om utskottet härmed menar, att sabbatsfriden och sabbatsstillheten hos oss är sådan den bör vara och detta just på grund af gällande bestämmelser om sabbatsbrott, får jag erkänna, att jag omöjligen kan deri instämma; och jag förstår till och med icke ens, huru utskottet kunnat så yttra sig, och det är därför jag funnit mig uppkallad att mot utskottets motivering i det afseendet inlägga en vördsam men ändå bestämd gensaga. Det finnes områden i vårt offentliga lif, der man, såsom mig synes, knappt kan tala om någon sabbatsfrid eller sabbatsstillhet alls. (Jag säger icke att det är så på *alla* områden, jag vill icke öfverdrifva; jag håller mig till hvad som är den enkla sanningen.) I det afseendet vill jag endast erinra om jernvägsdriften. Der vet en hvar, att söndagen hålles såsom arbetsdag alldeles såsom — för att icke säga mera än — andra dagar.

Ifrågasatt utsträckning af förbudet mot handel med tobak å sabbatsd.

Det finnes också andra områden, der det visserligen icke är så illa stäldt, men der sabbatsstillheten enligt min öfvertygelse icke på långt när är hvad den kunde och borde vara. Det är icke länge sedan en agitation i det afseendet pågick rörande postverkets brefbärare. Att skulden till ett sådant förhållande i viss grad och kanske icke obetydligt ligger hos vederbörande myndigheter, som icke såsom sig bör hålla hand öfver den lag vi hafva, vill jag ingalunda bestrida. Men jag tror likväl, att lagen sjelf icke eger den kraft som den borde hafva, och att den sålunda icke heller gifver åt vederbörande myndigheter det stöd, som den borde gifva, i fall de vore sinnade att göra sitt för hvilodagens helighållande. Jag är öfvertygad, att just i våra söndagsförhållanden gömmer sig en fara för vårt folk af den allra allvarligaste art, och skall jag säga ut hvad jag dervid tänker på, så är det att ingenting mindre än sjelfva religionen står på spel på detta sätt. Söndagen kan kallas, såsom jag tror, i *omedelbar* mening religionens dag, och tager man bort söndagsfriden och söndagsstillheten från folket, då sätter man också det religiösa lifvet hos detsamma på spel, och huru det sedan kommer att gå med moralen, det får man se sig om. Men emellertid, huru mycket jag än på grund af hvad jag nu sagt skulle vara intresserad af att få i min ringa mån medverka till förbättring af ifrågavarande förhållanden, får jag likväl erkänna, att jag endast har ett ganska svagt intresse att skänka den föreliggande motionen. Jag har hört, att man fordomdags i lagutskottet hade den bestämningen för motioner af en viss grupp, att de betecknades såsom »fnask». Jag un-

Ifrågasatt utsträckning af förbudet mot handel med tobak å sabbats-tid.

(Forts.)

drar, om icke denna motion, om den framkommit på den tiden, kommit att hänföras till den kategorien; åtminstone tycker jag, att så bort ske, ty att sysselsätta sig med en sådan sak, som motionären här gjort till föremål för sin uppmärksamhet men låta det som är det stora och allvarliga i frågan ligga opåaktadt, det kan jag för min del icke tycka vara annat än »sila mygg och svälja kameler». Jag gillar naturligtvis icke det förhållande, som motionären öfverklagar; ville kammaren antaga motionärens förslag, skulle jag visst icke motsätta mig. Men betraktad i stort synes mig motionen vara rent pjaskeri. Såsom jag öfver hufvud taget ingenting har gemensamt med tendenserna å det håll, hvarifrån motionen förskrifver sig, så har jag, som sagdt, endast ett ganska svagt intresse för motionen, och jag skall icke sörja allt för mycket, i fall motionen träffas af det öde, som synes vara den bebådadt i utskottets förevarande enhälliga betänkande, beträffande hvilket jag, herr talman, icke har något afvikande yrkande att göra.

Herr Rodhe: Jag kan icke annat än instämma i det yttrande, som af den siste talaren blifvit framfördt. Äfven mig förefaller den första delen af utskottets motivering både olämplig och origtig och detta både på grund af formella och sakliga skäl. *Af formella skäl*, ty en motivering för ett afstyrkande bör ju tydligen gå ut på att gendrifva de skäl, som ligga till grund för det väckta förslaget. Nu har emellertid motionären alls icke äsyftat att med sin motion söka åstadkomma ökad värnande om sabbatsfriden. Han har öfver hufvud alls icke betraktat frågan från sabbatssynpunkt. Han säger sjelf detta uttryckligen vid sistlidna års riksdag, då samma motion var under behandling. Han yttrade då: »jag skall vidare säga, att det icke heller är en sabbatsfråga, som det här gäller, utan det är helt enkelt en rättsfråga, och jag tror icke, att man skall kunna i min motion taga reda på något, som skulle kunna tydas så, att det är från sabbatsbudssynpunkt som jag betraktar denna fråga. — Jag ber att få nämna detta, särskildt därför att jag trott mig finna af lagutskottets motivering för afslag å min motion, att utskottet skulle hafva uppfattat saken så, som om det varit från sabbatsbudets sida, som jag yrkat detta, eftersom lagutskottet säger, att nu gällande bestämmelser visat sig tillräckligt värna om sabbatsfriden.» Sedan motionären gjort denna förklaring, synes det underligt, att utskottet nu upprepat samma motivering, som innehölls i dess betänkande vid förra riksdagen.

Men äfven från *saklig* synpunkt kan ju denna motivering icke hålla stånd, såsom den föregående talaren påpekade. Ingen, som har blick för förhållandena, sådana de äro, kan gifva utskottet rätt i dess uppfattning, att allt är väl bestäldt på detta område. Ideala förhållanden existera sannerligen lika litet på detta som på andra områden, och det är föga lämpligt, att Riksdagen genom att godkänna en sådan motivering som den ifrågavarande fastslår, att allt

här är väl bestäldt. Det är ju möjligt, att icke mycket afseende fästes vid en motivering sådan som denna, och saken kunde ju därför synas ganska obetydlig, men då den nu blifvit bragt på tal, anser jag en rättelse böra göras, hvarför jag yrkar bifall till utskottets hemställan med ogillande af första delen af dess motivering.

*Ifrågasatt utsträckning af förbudet mot handel med tobak å sabbatstid.
(Forts.)*

Herr Ljungberg: Jag är för min del hvarken vän eller fiende till förbrukningen af tobak, men jag tror, att utskottet bort fasthålla en princip, som är af yttersta vikt för hvarje lagstiftning, som vill uppfylla sitt ändamål — att iakttaga konsekvens. Det är nu icke länge sedan en förklaring utkom till strafflagen, hvari säges, att med förbudet »mot öppnande till salu å sabbatstid af kramlåda eller annan dylik bod afses jemväl bod, der tobak eller hvad deraf är förfärdigadt hålles till salu». Denna inskränkning, då det står blott *bod*, är synnerligen olämplig, och erfarenheten har också visat, att en betydlig försäljning sker å helgdagarne alldeles utanför bodarna och äfven å schweizerier. Detta synes mig icke hafva bort undgå lagutskottets uppmärksamhet, ty det är ju icke lämpligt, att en lag göres till föremål för gyckel, hvilket nu verkligen är fallet. Jag anser därför, att det är ganska sorgligt, att utskottet så enkelt afärdat denna motion utan att taga steget ut och söka afhjelpa en påtaglig brist i den nya författningen, hvilket varit ganska lätt.

Jag vill för min del instämma med de föregående talarne i ogillande af utskottets betänkande i detta fall.

Herr Casparsson: Då 1893 års Riksdag begärde en lagförklaring till 7 kap. 3 § strafflagen och Kongl. Maj:t meddelade en sådan, torde det ytterst verkande motivet dertill hafva varit, såsom lagutskottet uttrycker sig, »värnandet om sabbatsfriden». Huru har nu denna lagförklaring i detta hänseende verkat? Är sabbatsfriden bättre tillgodosedd för närvarande, då uti en stad, så framt motionärens uppgifter äro rigtiga, 200 skrikande pojkar springa omkring på torg och gator och bjuda ut tobaksvaror eller då, såsom det skedde här på riddarhustorget, det bildades kö för att från ett schweizeri få det nödiga tobaksförrådet, medan cigarrbodarna voro stängda, eller, såsom motionären uppgifver, på Djurgårdsslätten från hundratals försäljningsbord tillhandahållas ifrågavarande varor, eller, såsom på ett ställe, bodarna visserligen äro stängda, men framför bodarne försäljningsbord utflyttats, der kommersen pågår, eller, såsom på ett ställe skett — i Vaxholm — visserligen boden stängts, men i ett stånd, hvarest på hvardagarne tillhandahållas viktualier, om söndagarne tillhandahållas »läskedrycker och cigarrer». Jag tror icke, att hvad som åsyftades med denna lagförklaring vunnits, men hvad som skett är till bestämd skada för tobakshandlarne, hvarom man ser af tidningarna, att de vid möten på möten uttalat sina bekymmer. Jag finner väl, att lagutskottet i sakens nuvarande läge icke kunnat komma till annat resultat än det gjort, men jag anser

Ifrågasatt utsträckning af förbudet mot handel med tobak å sabbatstid.
(Forts.)

saken vara så beaktansvärd, att något i densamma bör åtgöras, ty genom dylika lagförklaringar skapar man icke aktning för lagen eller bidrager att stärka förtroendet till lagstiftarne.

Jag har icke något yrkande att göra, men jag har velat uttala min uppfattning af den år 1893 afgifna lagförklaringen, hvilken jag anser alldeles icke hafva verkat hvad man dermed afsåg.

Herr Annerstedt: Då af en talare blifvit yrkadt, att kammaren måtte ogilla första punkten i den af lagutskottet använda motivering, har denne talare dervid uti ifrågavarande del af utskottets motivering inlagt något helt annat, än den enligt min uppfattning innebär. Lagutskottet har icke sagt, att allt här i landet är väl bestämdt i afseende å sabbatsfriden. Hvad lagutskottet påstår är, att lagbestämmelsen i 7 kap. 3 § strafflagen är sådan, att genom förändring i detta lagrum, enligt utskottets förmenande, icke någon ökad sabbatsfrid torde kunna vinnas.

Anledningen dertill att utskottets betänkande blifvit så affattadt som skett — hvaröfver den siste talaren förväntat sig — är den, att motionären icke begärt en ändring i handelslagstiftningen, utan en lagförklaring, hvarigenom lagstiftningen angående sabbatsbrott skulle undergå förändring. Det är ju naturligt, att utskottets betänkande innefattar svar på hvad motionären hemställer, och jag hoppas, kammaren icke fordrar, att utskottet skall svara på något annat, än hvad motionären begär att Riksdagen skall besluta. Det skulle blifva allt för vidlyftigt, om lagutskottet vid alla motioner skulle genomgå och granska samtliga de af motionären anförda motiv samt för Riksdagen framhålla i hvilka afseenden motionärens yrkanden och de af honom anförda motiv icke stå i öfverensstämmelse med hvarandra, när sådan bristande öfverensstämmelse i motionen förekommer. Detta är något, som lagutskottet hittills icke ansett tillhöra sina åligganden. Lagutskottet har därför hittills endast afgifvit svar på de yrkanden, en motionär framställer, samt tillika anført de skäl, på grund hvaraf utskottet anser sig böra af- eller tillstyrka dessa yrkanden.

Vid dessa förhållanden synes mig kammaren i år liksom i fjol böra godkänna lagutskottets förevarande hemställan.

Herr Rodhe: Sedan lagutskottets ordförande förklarat, huru utskottet fattat motiveringen, skall jag icke för min del hålla på det yrkande, jag gjorde om dess ogillande, utan nöjer mig med att hafva protesterat deremot. Jag ber dock att mot lagutskottets ärade ordförande få påpeka, att ordalagen verkligen äro så allmänt hållna, att den, som läser betänkandet, svårligen kan få annan uppfattning än den, för hvilken jag gjort mig till tolk.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets nedaunämnda, den 27 sistlidne februari och den 1 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 16 i anledning af väckta motioner dels om ändrad lydelse af 63 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, dels ock om ändring af 4 mom. i 38 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, samt

n:o 17, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 73 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 27 nästlidne februari och den 1 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 18, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande utseende af rättens ombudsman i konkurs.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Herr Annerstedt: Mot den nu föredragna punkten af förevarande betänkande har jag och flera andra af kammarens ledamöter i utskottet anmält vår reservation. Enligt min uppfattning är nemligen den förändring, som här af lagutskottet tillstyrkts, så långt från att medföra någon förbättring i det afseende, som åsyftats, att den snarare komme att verka tvärt om.

Vid behandlingen af denna fråga bör man icke förglömma, att institutionen rättens ombudsman från början var afsedd att vara sådan, att en ledamot af rätten förordnades att hafva den närmare tillsynen öfver konkursförvaltningen samt utföra de öfriga åligganden, som konkurslagen uppdrager åt rättens ombudsman. Så var ock det ursprungliga förslaget affattadt, men med anledning af vår domstolsorganisation blef i det reviderade förslaget i fråga om rättens ombudsman vidtagen den förändring, att rättens ombudsman skulle kunna utses inom eller utom rätten. Det är sålunda med de grunder, hvarpå konkurslagen hvilar, icke öfverensstämmande att borttaga tillåtelsen för rätten att till denna befattning utse en af dess ledamöter, och det skäl, motionären anført för en sådan förändring, synes mig icke vara bevisande. Det anförda skälet är, att enligt motionärens uppfattning skulle på vissa ställen bestämmandet af arfvodet för rättens ombudsman gifva anledning till grundade anmärk-

*Lagförslag om
ändrade be-
stämmelser
ang. utseende
af rättens om-
budsman i
konkurs.*

Lagförslag om
ändrade be-
stämmeiser
ang. utseende
af rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)

ningar. Konseqvensen häraf synes mig då vara, att man gifver andra regler för detta arfvodes bestämmande. Frågan om förändring i sättet för bestämmande af arfvodesbeloppet till rättens ombudsman har, såsom man torde erinra sig, flera gånger förut varit föremål för Riksdagens behandling, och bestämmelserna i detta ämne ha ock undergått förändring från de ursprungligen gällande. Skulle nu denna förändring varit otillräcklig för att verka det åsyftade ändamålet — bestämmandet af arvodet för rättens ombudsman till lämpligt belopp — så låt oss då förbättra dessa bestämmelser, — hvilket utan tvifvel låter sig göra — men icke på grund af nu gjorda anmärkningar i detta hänseende borttaga rättens befogenhet att till sin ombudsman utse en af sina ledamöter. Den ifrågasatta förändringen synes mig icke heller skola komma att verka till det åsyftade ändamålet. Det torde vara lätt att inse, att skulle en sådan lag, som den nu föreslagna, af Riksdagen antagas och af Kongl. Maj:t stadfästas, blefve den omedelbara påföljden sannolikt blott den, att i alla sådana fall, der, om icke ändringen kommit till stånd, ledamot af rätten blifvit utsedd till dess ombudsman, de vid rätten antagna extraordinarierna erhålla denna befattning. Att en sådan förändring med afseende å sättet för uppehållande af ifrågavarande institution icke är lämplig, torde vara tydligt, på grund af bland annat det förhållande, att sådana extra ordinarie tjänstemän icke sällan endast för någon kortare tid äro tjänstgörande vid den rätt, af hvilken de erhållit ett dylikt förordnande och att det följaktligen lätt kan inträffa, att de under konkursens fortgång icke vidare uppehålla sig der konkursförvaltningen finnes, utan måste från annan ort utöfva den kontroll deröfver, som åligger dem såsom rättens ombudsmän. Det finnes redan exempel på att så tillgått, der extra ordinarie tjänstemän förordnats att uppehålla ifrågavarande befattning.

Under sådana förhållanden vågar jag vördsamt yrka, att kamraren måtte afslå nu föredragna punkt i lagutskottets ifrågavarande betänkande.

Herr Poignant: Jag måste bekänna, att jag tillhör den utskottsmajoritet, som uti denna fråga ty värr består af endast 2 jurister jemte dock alla icke-jurister, som inom utskottet deltagit i denna frågas behandling, en majoritet som mot sig har en minoritet, bestående af 5 jurister och deribland utskottets högt ärade ordförande och vice ordförande. Att strida torde här således vara förgäfvets, men att åtminstone i någon mån bjuda till att angifva de skäl, på hvilka majoriteten hufvudsakligen stöder sin mening, synes mig vara en skyldighet.

Jag utgår dervid från de skäl, som reservanterna anfört mot utskottet.

Reservanterna påstå till en början, att det ifrågavarande stadgandet, som utskottet vill taga bort, att rättens ombudsman må

kunna utses bland rättens ledamöter, är fullkomligt öfverensstämmande med principerna för nu gällande konkurslag. Jag borde kanske icke våga påstå, men jag påstår i alla fall, att dessa stadganden äro långt ifrån att vara öfverensstämmande med principerna i nu gällande konkurslag. De äro tvärtom bestämdt stridande emot dessa, sådana de äro uttalade just i 41 och 42 §§ konkurslagen, hvilka angå rättens ombudsman, hans befattning, sättet för hans tillsättande och för afsättande från befattningen. Enligt 41 § åligger det rättens ombudsman att öfver gode människens och sysslomännens förvaltning hafva tillsyn. Det är således ingen domarebefattning, utan endast en tillsyn han har att utöfva. Han skall vidare vid borgenärernas sammanträden utom rätten föra ordet. Detta är naturligtvis icke heller annat än en vanlig ordförandebefattning. Deremot eger han icke föra ordet, då det hålles förhör med borgenärerna *inför* rätten. Vidare bör han inför rätten eller domaren anmäla de frågor, som i konkursen uppstå och påkalla rättens pröfning. Han eger icke en gång att föredraga dessa frågor inför rätten, dertill är han inkompetent, utan han får endast anmäla behofvet af rättens pröfning i förekommande fall samt dervid bedöma, hvilka frågor som äro ostridiga och hvilka äro stridiga. Han eger slutligen att vidtaga de åtgärder och beslut, som enligt konkurslagen uttryckligen förklaras ankomma på rättens ombudsman och hvilka alla äro närmast att jemföra med åtgärder vid utmätning, således med göromål som tillkomma stadsfogdar och länsmän, men ingalunda kunna anses såsom domaregöromål. Det heter visserligen i slutet af § 41, att »han den, som till ombudsman förordnas, icke förut aflagt domareed, gånge sådan ed inför rätten eller domaren, innan han nämnda befattning tillträder», men att deraf draga den slutsatsen, att han är domare, vore förhastadt. I det första förslaget till nuvarande konkurslag var verkligen fråga om att göra rättens ombudsman till domare, efter förebilden af den franska handelsrättens »*juge commissaire*», som har att *i egenskap af ledamot* i domstolen föredraga konkursmål och *derför* hålla de förberedande förhören med borgenärerna. Rättens ombudsman skulle då väljas endast *inom* rätten. Men den franska institutionen, hvilken förutsätter att endast *köpmän* kunna försättas i konkurs, kunde så mycket mindre vinna tillämpning på svenska förhållanden, som de svenska domstolarne på landsbygden icke äro kollegiala. Att rättens ombudsman såsom sådan icke är att anse såsom domare, framgår äfven deraf, att i konkurslagen såsom kompetensvillkor föreskrifves *icke* att han bör vara en »lagfaren», utan »en ärlig och förständig man». För öfrigt angifver lagstiftaren i motiveringen till det komitébetänkande som innehöll det förslag, hvarpå den nuvarande konkurslagen är grundad, närmare sin mening i detta fall. I denna motivering anföras såsom personer, lämpliga till rättens ombudsmän — sedan man bestämdt sig för, att desse borde, i motsats till de franske »*juges commissaires*», få utses äfven utom rät-

*Lagförslag om
ändrade be-
stämmelser
ang. utseende
af rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)*

Lagförslag om
ändrade be-
stämmelser
ang. utseende
af rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)

ten —, länsmän och kronobetjeningen i allmänhet. Jag tror äfven, att det är ganska allmänt, särskildt är det, efter hvad jag inhemtat, på Gotland regeln, att hvarje länsman anses böra förordnas till rättens ombudsman i konkurser inom hela sitt länsmansdistrikt, och detta tror jag är ganska bra. Det öfverensstämmer med lagstiftarens anvisningar i motiveringen.

Vidare anföres i samma motivering, att man kunde såsom rättens ombudsmän använda unga jurister, som biträda häradsbödingarne på landet, men detta pekar naturligtvis icke alldeles derhän, att en medlem af rätten i regeln bör utses till dess ombudsman. Annu mindre stämmer det öfverens med stadgandet i 42 § konkurslagen, att på rätten eller domaren aukommer att, när så skäligt pröfvas, ombudsman entlediga och annan i hans ställe förordna. Deröfver må icke klagan föras. Det synes mig icke vara en värdig eller lämplig ställning för en domare att af sina meddomare erhålla ett uppdrag, som medför inkomster, från hvilket han när som helst, innan uppdraget bragts till ände, kan skiljas. Rätten behöfver därför icke hafva funnit, att han upphört att vara en ärlig och förständig man; äfven om han endast befines icke vara flitig eller ordentlig, bör han afsättas. Jag undrar, huru det skulle gå till, om t. ex. en rådman, som sutte i en rådstufvurätt, bestående af endast tre ordinarie ledamöter, befines mindre flitig och ordentlig och därför måste skiljas från sin befattning såsom rättens ombudsman. Icke kan väl den ordinarie ordföranden jemte den andre rådmannen skilja honom från ombudsmansbefattningen, helst rätten ej är domför, der icke tre i rätten sitta. Icke kan väl heller lämpligen den ordinarie ordföranden jemte den andre rådmannen och en adjungerad ledamot i rätten låta den ordinarie ledamoten i samma rätt stå upp och blifva entledigad från sin ombudsmansbefattning. Äfven vid tillsättandet af en af rättens ledamöter till rättens ombudsman synes det mig vara litet oegentligt ordnadt. Jag vet icke, om det brukas så, att den ordinarie ordföranden tillika med de ordinarie rådmännen utse en bland sig till rättens ombudsman eller om en extra ordinarie ledamot af rätten tillkallas för ändamålet.

Att en oegentlighet här vid lag förefines i lagen, det synes mig i allt fall alldeles klart; men då man från det första förslaget, att rättens ombudsman ovilkorligen borde utses inom rätten, kom till förslaget om frihet för rätten att utse sin ombudsman utom densamma, blef af en naturlig försigtighet befogenheten att utse ombudsmannen inom rätten kvarstående, ehuru denna befogenhet påtagligen ansågs endast tills vidare böra fortfara, och ehuru komitén i motiveringen till konkurslagen bestämdt förklarar, såsom också nämnts i utskottets betänkande, att komitén vore förvissad, »att någon svårighet icke skulle möta att i hvarje landsort såväl som i hvar stad finna personer, fullt kompetenta och i öfrigt lämpliga för ifrågavarande befattning». Derom var komitén för $\frac{1}{3}$ århundrade

tillbaka fullkomligt öfvertygad. Sådana personer finnas ock för närvarande icke allenast på landet, utan om möjligt ännu säkrare i städerna. Hvad särskildt Visby beträffar, der det också är regel att rådmän utses till ombudsmän, finnes öfverflöd på personer, som både enligt allmänna omdömet och enligt de kompetensvillkor lagstiftaren uppställt äro särdeles lämpliga till rättens ombudsmän.

Reservanterna anföra, att om lagutskottets hemställan blefve lag, skulle den sannolika följden endast blifva den, att i de fall, der för närvarande en ledamot af rätten anses böra förordnas till rättens ombudsman, i stället någon af de vid rätten inskrifne extra-ordinarier erhåller förordnandet, och detta har äfven den ärade ordföranden nu upprepat i sitt yttrande i kammaren. Jag tror det äfven för min del, så vida dessa extra-ordinarier verkligen äro till ifrågavarande befattning lämpliga personer. Jag tänker nemligen så högt om våra rådstufvurätter, att jag är öfvertygad om dessas villighet att, då det finnes andra personer, lika eller om möjligt ännu lämpligare än de extra ordinarie domstolsledamöterna, utse dessa personer till ombudsmän.

Slutligen har utskottets ordförande påpekat, att det vore väl möjligt att erhålla förändrade föreskrifter angående sättet för bestämmande af ombudsmännens arfvoden. Det är ju möjligt, och det är mycket lätt, om, såsom reservanterna anse, ombudsmannabefattningen är något, som gerna, till och med i regeln, bör tillkomma domstolens ledamöter att blott bestämma, att de skola göra det på embetets vägnar och icke få någon annan ersättning derför än möjligen för resor. Denna lösning af frågan skulle jag för min del nog vilja förorda, men jag anser verkligen rättvisan kräfva, att, då man tager från rådmännen deras arfvoden, man också befriar dem från deremot svarande arbete, och det är derför icke blott i syftet af en förbättrad lag, utan äfven ur synpunkten af rådmännens eget välförstådda intresse, som jag tager mig friheten att yrka bifall till utskottets betänkande.

Herr Ljungberg: Liksom den siste ärade talaren tillåter jag mig på det högsta förorda ett bifall till utskottets betänkande. I vår tid, då konkursernas antal allt mer och mer tillväxer och allmänheten dervid lider stora förluster, synes det mig vara lagstiftarens uppgift att så mycket som möjligt minska dessa, men icke att förstora dem, hvartill likväl ombudsmannainstitutionen ofta mer än tillbörligt bidragit. Jag ber att få anföra ett exempel: i en stor konkurs, i hvilken man motsåg ringa utdelning, beslöto borgenärerna, för att spara något, att måttliga arfvoden skulle utgå till ombuds- och sysslomännen. Men dessa åtnöjdes icke med detta beslut, utan rättens ombudsman sammankallade borgenärerna till ett nytt sammanträde, dervid det gamla beslutet upprefs och af en tillfällig majoritet beslöts, att det förut bestämda arfvodet skulle fördubblas. Det lönade sig icke att öfverklaga det sistnämnda beslutet,

*Lagförslag om
ändrade be-
stämmeiser
ang. utseende
af rättens om-
budsman i
konkurs.*

(Forts.)

Lagförslag om
ändrade be-
stämmelser
ang. utseende
af rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)

ty man hade då att vända sig till en rätt, der ombudsmannen var ledamot, och man hade icke anledning antaga, att rättens ledamöter skulle visa sig ogina mot hvarandra, då ett sådant beslut en följande dag kunde drabba dem sjelfva.

Såsom skäl för bibehållande af den nuvarande ordningen har det anförts, att rätten i annat fall skulle blifva nödsakad att till ombudsmän utse extra-ordinarier, men jag kan icke finna, att detta nödvändigt blefve följden. Sannolikt komme öfverallt, liksom förhållandet blifvit med sysslomannabefattningarna, åtminstone i Stockholm, att åtskilliga dertill lämpliga och dugliga personer funne det med sin fördel förenligt att för ett måttligt arfvode tillhandagå såsom ombudsmän vid konkurser och att de på ett tillfredsställande sätt fullgjorde sina funktioner. För öfrigt, om extra-ordinarier skulle användas, blefve det otvifvelaktigt till borgenärernas fördel, ty antagligen vore deras öfverordnade icke främmande för den gamla principen: »måttligt skola kapellanerna hafva» och slösade nog icke med arfvodena för de extra tjänstemännen. Jag får därför på det bestämdaste yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Hammarskjöld: Herr talman! Mine herrar! Då här icke föreligger frågan, huruvida institutionen »rättens ombudsman» bör bibehållas eller icke, skall jag icke taga kammarens tid i anspråk med att framhålla skälen för och emot densamma. Den fråga som här föreligger är, huruvida, när en rättens ombudsman skall finnas, man dertill må få taga en person, som är ledamot af rätten. I likhet med lagutskottets ärade ordförande kan jag icke finna, att det strider mot nuvarande konkurslagstiftning, att man har en sådan rätt. Jag tror icke det varit någons mening att påstå, att den nuvarande konkurslagstiftningen bestämdt fordrar, att man skall taga en medlem af rätten till dess ombudsman, utan blott att de bestämmelser, konkurslagstiftningen eljest innehåller, icke lägga hinder i vägen att så göra, och att det således icke är något principvidrigt att till rättens ombudsman taga en af rättens egna medlemmar. Huruvida den nuvarande friheten skall bibehållas eller icke, beror helt och hållet på praktiska skäl. Äro olägenheterna af dess bibehållande större än af dess borttagande, det är frågan. Jag erkänner nog fullkomligt, att utskottet har rätt i hvad det säger, när det framhåller, att en sådan frihet under vissa förhållanden kan vara mindre bra, att den ibland kan gifva anledning till misstankar och ondt tal; allt detta anser jag riktigt. Men det förefaller mig å andra sidan, att det skulle medföra icke så små olägenheter, om domstolarne blefve förhindrade att, då så lämpligt vore, till rättens ombudsman förordna ledamot af rätten. Vi skola icke tänka allenast på städerna eller särskildt småstäderna; vi hafva också i Sverige något, som heter landsbygden. Der är icke så särdeles godt em personer, som hafva de insigter och den formella vana, som fordras för att vara en lämplig rättens ombudsman. Den förste talaren har

hänvisat till länsmännen. Dessa kunna i många fall vara mycket bra till rättens ombudsmän, men jag skulle icke gerna ställa så till, att rätten blefve så godt som *tvingad* att vid hvarje konkurs taga länsmannen till rättens ombudsman, och dertill skulle man lätt nog kunna blifva drifven, om rätten blefve förhindrad att till ombudsman förordna en erfaren nämndeman. Man har på landet vanligen just icke många andra att välja på än länsmännen och några erfarna och kloka nämndemän. Att nu upphäfva denna valfrihet förefaller mig i hög grad opraktiskt. I småstäderna kan det lättare gå för sig att finna lämpliga personer utom rätten, men som det förslag, som här framlagts, gäller icke blott småstäderna, utan äfven landsbygden och der skulle, enligt min åsigt, i många fall leda till stora olägenheter, måste jag instämma i den förste talarens yrkande om afslag på det framlagda förslaget.

*Lagförslag om
ändrade be-
stämmelser
ang. utseende
af rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)*

Herr Ölander: Att rättens ombudsmanna-institutionen icke vunnit särdeles varma sympatier inom vårt land, i synnerhet hos de rättssökande, torde vara temligen allmänt bekant. Orsaken dertill är antagligen att söka i de stora ingrepp, densamma gör i ett konkursbos tillgångar, och som ofta icke motsvara värdet af det med befattningen förenade arbetet. Man har därför vid flera tillfällen försökt att få denna institution ändrad eller afskaffad. Många motioner i sådant syfte hafva blifvit för Riksdagen framlagda, men allt hvad man vunnit härmed har varit att erhålla en annan, mot missbruk mera betryggande form för bestämmande af det rättens ombudsman tillkommande arfvodet. Jag sade: den mot missbruk mera betryggande form. Ja, det var nog meningen med densamma; och detta ändamål skulle också vinnas, om man aflägsnade de förhållanden, hvilkas undanrödjande just afses med de nu föreliggande motionerna och utskottets deröfver afgifna betänkande.

I lagen af 1890 föreskrifves, att frågor af denna beskaffenhet skola afdömas af konkursdomstolen, som sålunda ensam eger att bestämman beloppet af rättens ombudsmans arfvode. Fordringsegarne ega dock att deröfver afgifva förslag, som skall till rätten ingifvas. Då nu emellertid, såsom det vanligen tillgår åtminstone i städerna, rättens ombudsmans-befattningen, så att säga, delas ut på domstolens ledamöter i tur och ordning — naturligtvis med undantag af ordföranden, hvilken enligt lag icke eger rätt att innehafva en sådan befattning —, är det ju klart, att, om också den ledamot, hvilken frågan gäller, d. v. s. hvars arfvode för tillfället skall bestämmas, icke deltagar i ärendets behandling, rättens öfriga ledamöter likväl icke kunna undgå att hysa ett visst intresse af att arfvodet icke blir lågt, åtminstone icke lägre än förut varit vanligt, äfven om det i sådant fall betydligt öfverstigit hvad det med befattningen förenade arbetet varit värdt. Vi veta nemligen, att det fans en tid, då det var i lag stadgad, att rättens ombudsman egde rätt att i arfvode bekomma tredjedelen af hela den för konkurs-

Lagförslag om
ändrade be-
stämmelser
ang. utseende
af rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)

förvaltningen utgående ersättningen, och man har naturligtvis ingen benägenhet att göra förändring i hvad förut varit vanligt och lagligt. Jag vill visst icke påstå, att denna uppfattning i vanliga fall ligger till grund för rättens bedömande af sin ombudsmans arvode, och jag är öfvertygad om, att herr Andreasson har alldeles orätt, då han säger, att sjelfva *arvodet* fördelas mellan rättens ledamöter, en olaglighet, hvartill jag förmodar icke någon rätts ledamöter skulle vilja göra sig skyldiga. Men det ligger dock nära till hands för utomstående att antaga, att vid bestämmande af detta arvode rätten skall taga hänsyn till sina ledamöters intressen och den minskning i deras beräknade inkomster, som af arvodets nedsättning måste blifva en följd. Blotta misstanken härom kan ju icke annat än menligt inverka på domstolens anseende och den tillit till dess opartiskhet, som bör utgöra grunden för den aktning, som bör tillkomma densamma. Jag kan verkligen icke heller inse, hvarför man skall behöfva hålla sig till rättens egna ledamöter för att erhålla en tjänsteman, hvars funktioner, åtminstone numera, efter den erfarenhet som under tidernas lopp vunnits, lika väl och lika noggrant kunna utöfvas af andra. Det är icke så, som den siste tälaren sade, att på landet i allmänhet utses nämndemän till denna befattning, enär det skulle vara svårt att erhålla andra dertill skickliga personer. Jag har hållit ting inom många domsagor i landet, men jag vet icke någon, der rätten plägat förordna nämndemän till rättens ombudsmän. Det kan ju hända, att sådant inträffat på andra ställen, men derom har åtminstone jag icke någon kännedom. I vanliga fall utses på landet till denna befattning länsmanen i orten eller andra dertill lämpliga och skickliga personer, och på sådana har, så vidt jag vet, aldrig varit brist. Jag kan icke föreställa mig, att det skall vara mera brist i städerna än på landet på personer, som äro villiga och skickliga att öfvertaga nämnda befattning, utan att man derför skall behöfva tillgripa den af reservanterna befarade utvägen att dertill använda vid rätten tjänstgörande extra ordinarie tjänstemän. Men äfven om så skulle blifva förhållandet, kan jag icke inse, att detta skulle innebära någon synnerlig fara, åtminstone icke någon fara, som kunde motsvara olägenheterna af att befattningen bibehålles åt rättens ordinarie ledamöter. Jag anser sålunda, att utskottets förslag är fullt motiveradt och den af utskottet föreslagna åtgärden af behofvet påkallad icke blott derför, att derigenom komme att undanrödjas ett till obehöriga misstankar ledande jäfsförhållande mellan rättens ombudsman och rätten, utan äfven emedan den kontroll, det åligger rätten att utöfva såväl öfver rättens ombudsman som öfver hela konkursförvaltningen i öfrigt, skulle blifva mera effektiv och mera oberörd af hänsyn, som kunna menligt inverka på konkursen och fördröja dess afslutande.

På grund af hvad jag sålunda anfört, yrkar jag bifall till utskottets betänkande.

Herr von Stapelmohr: Då jag anslutit mig till reservationen, skall jag bedja att få yttra några ord till försvar för densamma. Som emellertid min tjänstebefattning faller inom stadsdomstolarnes verksamhetsområde, skall jag hålla mig till valet af rättens ombudsman inom rådstufvurättsledamöternas krets.

Grunddragen af rättens ombudsmans befattning äro angifna i 41 § konkurslagen, hvilken § är refererad i utskottets betänkande. Dessa grunddrag hafva dessutom blifvit upprepade af talaren på gotlandsbänken. Men det finnes äfven andra paragrafer i konkurslagen, som innehålla stadganden, de der närmare bestämma rättens ombudsmans bestyr. Sammanställer man dessa lagstadganden med hvarandra och tillika tager i betraktande, att konkurs är att likna vid en generell utmätning, synes mig rättens ombudsmans bestyr vara af den art, att af dess innehafvare fordras insigt i de tvistefrågor, som han har att söka förlika, äfvensom förtrogenheten med affärs- och näringsförhållandena inom orten. Dessa förutsättningar för att på ett rätt sätt utöfva rättensombudsmanna-befattningen förefinnas i allmänhet hos rättens ledamöter, till följd af den ställning de intaga och den verksamhet de utöfva inom samhället.

Såsom sjelfva benämningen antyder, har rättens ombudsman att å rättens vägnar hålla tillsyn öfver konkursens gång och afveckling; han skall äfven utöfva kontroll öfver gode männen och sysslomännen, så att de icke vålla onödig tidsutdrägt med konkursens afslutande och icke genom försummelse eller vårdslöshet eller egenlyttiga handlingar tillskynda borgenärerna skada eller förlust. Då rätten står i nära beröring med rättens ombudsman, såsom varande ledamot af rätten, kan rätten lättare följa konkursens afveckling och af ombudsmannen inhemta de upplysningar rörande densamma, hvilka kunna vara nödiga för rätten att känna till för att den skall rätt kunna bedöma en del af de frågor, som komma under rättens handläggning. — I allmänhet är det så, att om rättens ombudsman utses bland rättens ledamöter, har han samma intresse som rätten i det afseendet att konkursen snart skall blifva slut, och att slutet skall blifva sådant, att det icke orsakar några tvister eller processer emellan borgenärerna inbördes eller emellan dem och utredningsmännen.

I kongl. förordningen af 18 april 1890 finnes föreskrifvet, att arfvode åt rättens ombudsman skall bestämmas på det sätt, att, sedan å i laga ordning utlyst borgenärssammanträde borgenärerna föreslagit arfvode åt rättens ombudsman, förslaget skall ingifvas till rätten, som derefter bestämmer, hvad skäligen må rättens ombudsman i arfvode tillerkännas. Nöja sig borgenärerna eller gäldenären icke med rättens beslut i det afseendet, ega de att deröfver klaga hos öfverrätt. Deruti ligger således ett korrektiv mot missbruk från rättens sida.

Utskottet säger nu: »Motionärerna hafva båda företrädesvis fäst sig vid den vanskliga ställning, hvori frågan om arfvodesbeloppets

Lagförslag om
ändrade be-
stämnelser
ang. utseende
af rättens om-
budsman i
konkurs.

(Forts.)

bestämmande icke kan undgå att försätta den samvetsgranne rättsledamoten, för hvilken blotta skykten af misstanke att dervid vilja på ett eller annat sätt tillgodose egna intressen måste vara förhatlig; och», tillägger utskottet, »nekas kan icke, att det är ur denna synpunkt, som stadgandet i fråga ter sig mest betänkligt».

För min del är jag öfvertygad om att rättens ledamöter, vid pröfning af arfvodet åt rättens ombudsman, skola låta sig leda af lika samvetsgrannhet och pligtkänsla som vid bedömande af öfriga frågor, som höra till rättens domareverksamhet. Jag vågar också tro, att någon befogad auledning till det antagandet, att rättens ledamöter skulle, såsom antydts, svika sin pligt, icke förefinnes. Väl kan det hända, att misstankar kunna uppstå emot rättens ledamöter, att de afvika från hvad heder och pligt bjuda, men misstankar kunna, som man vet, uppstå utan grund, och ty värr härfluta de ganska ofta från icke så klara källor. Men den omständigheten, att vissa tankar kunna uppstå mot en person, som är satt att handhafva och tillämpa lagen, synes mig icke vara tillräckligt skäl för att ändra lagen, om denna för öfrigt är god och bra. Skulle dock rätten, för att den finner misstankar rigtade emot sig, vilja undgå dessa misstankar, eger ju rätten full frihet att välja rättens ombudsman utom sin egen krets. Någon lagförändring i ifrågavarande afseende kan således icke vara af behovet påkallad.

Vidare anför utskottet såsom ett hufvudskäl för sin hemställan: att »en dylik anordning» — eller att taga rättens ombudsman ur rättens ledamöters krets — »dels mången gång kan föranleda jämförhållanden, som särskildt vid rådstufvurätterna i de mindre städerna med deras sammansättning svårligen kunna undgå att vålla tidsutdrägt med konkurssakens behandling och kostnader för borgevärerna, och dels måste försvåra den kontroll öfver ombudsmannens verksamhet, som rätten bör låta sig angeläget vara att utöfva».

Hvad nu först beträffar utskottets ordande derom, att tidsutdrägt och kostnader skulle vållas med konkurssakens afgörande, har jag mindre skäl att yttra mig derom, ty jag känner icke, huruvida utskottet för detta uttalande har stöd i verkligheten. Jag tror dock icke, att så är förhållandet. I de flesta af rikets städer är nemligen rättens ledamöters antal så stort, att om rättens ombudsman, vid pröfning af arfvodesfrågan, utträder ur rätten, så är det återstående antalet dock tillräckligt att göra rätten domför. Der antalet af rättens ledamöter utom ordföranden är endast 2, kan ju till en sådan pröfning lätt tillkallas en extra rådman, utan att någon tidsutdrägt eller kostnad därför behöfver förorsakas konkursboet. Någon svårighet vid kontrollen har jag ej funnit.

Om man nu ändrar lagen, såsom utskottet har föreslagit, synes mig deraf blifva en följd, att lagstiftningen betager rätten friheten att till rättens ombudsman utse den person, rätten finner vara dertill mest lämplig och passande, och nödgar rätten att hänvända sig

till en person, som kanske rätten finner vara dertill mindre väl skickad, Huruvida detta skall höja rättens anseende eller främja konkursboens afveckling eller vidga betydelsen af rättens ombudsmannainstitutionen, vill jag låta vara osagdt. Jag tror det dock icke.

På grund af dessa skäl och på grund af hvad i reservationen i öfrigt blifvit anfördt, tillåter jag mig yrka afslag på utskottets nu framlagda lagförslag.

*Lagförslag om
ändrade be-
stämmelser
ang. utseende
af rättens om-
budsmän i
konkurs.
(Forts.)*

Herr Hasselrot: Såsom en ärad talare förut påpekat, är här icke fråga om lämpligheten att bibehålla sjelfva institutionen af rättens ombudsman eller icke, utan frågan gäller endast, huruvida man skall borttaga vederbörandes befogenhet att till rättens ombudsman välja en ledamot af rätten. Man har i min tanke i allmänhet underskattat betydelsen af rättens ombudsman. Min erfarenhet härutinnan är, att då rättens ombudsman är dugande, skicklig och nitisk, bidrager han högst väsentligt både till konkursens snabba afslutande och till utredning af rättsfrågor i densamma.

Här har påpekats åtskilligt, som rättens ombudsman har att göra, men man har icke fäst sig vid en väsentlig skyldighet, han har, att nemligen, då tvistiga fordrings- och förmånsrätts-anspråk förekomma inför rättens ombudsman, försöka förlikningsvis uppgöra dessa frågor. Jag har ofta funnit, att då rättens ombudsman har erforderlig förmåga i detta fall, uppgöres större delen af sådana tvistefrågor förlikningsvis inför ombudsmannen. Är rättens ombudsman deremot mindre lämplig för sin befattning härutinnan, får domstolen att pröfva hela den ofta stora massan af tvistiga fordringar, hvilket inverkar högst menligt på konkursens snabba afveckling samt medför ej obetydliga kostnader. Jag tror således, att man bör se sig väl före, innan man inskränker domarens eller rättens nuvarande befogenhet att till rättens ombudsman välja den lämpligaste personen genom bestämmelsen, att dertill ej får tagas en ledamot af rätten.

Här har en ärad landtdomare omnämmt, att han icke känner till, att någon nämndeman blifvit utsedd till rättens ombudsman. Jag har emellertid haft den glädjen att till rättens ombudsman flera gånger ha kunnat utse en nämndeman, och detta städse till synnerligen stor belåtenhet med resultatet. Har man erfarna, dugande nämndemän, üro de, enligt min tanke, till ifrågavarande befattning lämpligare än länsmännen, och allt eftersom förmågan och vanan att i skrift uttrycka sig redigt och ordentligt blir mera allmänt samt man af sådana personer får allt flere inom nämnden, föreställer jag mig, att man allt oftare skall inom nämndemännens krets kunna få skickliga och lämpliga rättens ombudsmän.

Nu säger man visserligen, att rätten kommer i en obehaglig ställning, då den skall bedöma arfvodet för ombudsmannen, när denne sjelf är en ledamot af rätten. Jag tillåter mig likväl der vid lag påpeka, att till ledning för bestämmandet af detta arfvode föreligger alltid ett förslag af borgenärerna om storleken deraf, jag

Lagförslag om
ändrade be-
stämmelser
ang. utseende
af rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)

har icke hört uppgifvas — och jag hoppas, att en sådan uppgift ej hellre kan göras — att rätten höjt ett arvode, som borgenärerna föreslagit. Vål har jag hört, att en eller annan borgenär tyckt ett föreslaget arvode vara för högt och att rätten då satt ned det-samma, men att rätten skulle höjt ett arvode för en af sina egna ledamöter, det har jag, som sagdt, icke hört talas om. Skulle emellertid sådant obehörigen ske, finnes ju, såsom en talare förut påpekat, rätt att deröfver föra klagan. Under nuvarande förhål-landen anser jag, det vore äfventyrligt och ingalunda behöfligt att inskränka den rätt, som uti ifrågavarande afseende förefinnes, och får jag därför yrka afslag på lagutskottets förslag.

Herr Lundström: Då jag tillhör lagutskottet och den del deraf, som icke är juridiskt bildad, har jag ansett mig böra uttala de skäl, som föranledt mig att instämma i utskottet förslag. Dessa äro naturligtvis icke juridiska, utan rent praktiska.

I reservationen säges: »Såsom motiv för det af motionären ifrågasatta förbudet att inom rätten utse rättens ombudsman har hufvudsakligen åberopats det förhållande, att i vissa fall, då en domstolsledamot förordnades till rättens ombudsman, bestämmandet af hans arvode skulle hafva skett på ett sätt, som lemnade utrymme för anmärkning.» Detta kan visserligen vara ett skäl, men för mig har det icke varit hufvudskalet. Det torde icke kunna förnekas, att den föreställningen gör sig bland allmänheten allt mer gällande, att rätten, så länge den får bland sina egna ledamöter utse och i verk-ligheten också utser rättens ombudsman vid konkurser, har svårighet att förfara fullt opartiskt vid bestämmande af arvodet och att den delvis kanske också anses döma i egen sak. Men äfven om, såsom jag tager för gifvet, inga missbruk ega rum, föreställer jag mig, att blotta misstanken om att rätten icke skulle förfara opartiskt är en sak, som man måste försöka om möjligt undanrödja. Skulle, såsom motionärerna påstå, åtminstone den ene af dem, det vara med verkliga förhållandet öfverensstämmande, att ombudsmannskapet fördelas i tur och ordning bland rättens ledamöter och att arvodet går till en gemensam kassa, som sedan delas mellan ledamöterna, så visar detta, att ett missbruk eger rum, som man bör göra allt för att stäfja. För min del tror jag visserligen icke, att så är för-hållandet; men i alla fall, redan misstanken om något sådant synes mig verka ofördelaktigt på det anseende, våra domare och våra dom-stolar med rätta hafva för opartiskhet och oveld i alla afseenden. Det har varit hufvudsakligen på dessa skäl, som jag biträdt utskottets förslag, och då dertill kommer, att det icke synes medföra någon särdeles olägenhet, om rättens ombudsman finge väljas endast utom rätten, beder jag att få tillstyrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först

på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på afslag derå, och förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i punkten 2 af sitt utlåtande n:o 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—47;

Nej—38.

Juserades ett protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,38 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 5 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollet för den 26 sistlidne februari.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 60 regeringsformen;

bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående vissa ännu oafgjorda delar af tullbevillningen; samt

bankoutskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

Vid föredragning af statsutskottets den 2 i denna månad bordlagda memorial n:o 33, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatsens sjunde hufvudtitel, godkändes den af utskottet i memorialet föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran statsutskottets den 2 innevarande månad bordlagda utlåtanden n:is 34—39.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets den 2 i denna månad bordlagda memorial n:o 40, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å förändringar år 1894 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de under dagen andra gången bordlagda ärendena.

Kammaren åtskildes kl. 3,09 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
